

Рецензія

професора, Поліщука Сергія Степановича, д.мед.н., декана стоматологічного факультета Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова на дисертаційну роботу аспіранта кафедри терапевтичної стоматології, Рябова Тимофія Валерійовича, на тему: «Особливості зв'язків одонтометричних параметрів із цефалометричними показниками визначеними за методами Steiner та Tweed у осіб юнацького віку з ортогнатичним прикусом», представлену до захисту у разову раду ДФ 05.600.166, що утворена згідно наказу ректора ЗВО Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова № 55 від 27.03.2026 року на підставі рішення Вченої ради ВНМУ ім. М.І. Пирогова № 9 від 26.03.2026 року з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія»

1. Ступінь актуальності обраної теми.

Патологічний прикус - серйозна проблема, це й серйозна функціональна проблема та естетичний недолік, має вплив на процес жування, мовлення, може призводити до головного болю, проблем з пародонтом, скронево-нижньощелепним суглобом, а також знижувати самооцінку через естетичні дефекти. Міждисциплінарне вивчення вказує на наявність зв'язків між різними видами патології прикусу та впливом на самопочуття людини, соціальне самопочуття та якість життя. Отже, є необхідність вивчати нові, науково обґрунтовані та точні методи діагностики, лікування та профілактики патології прикусу. Найважливіше у діагностиці та плануванні лікування даної патології мають радіографічні методи дослідження. Тому вивчення особливостей зв'язків телерентгенометричних показників за різними методами (у тому числі Steiner або Tweed) із розмірами зубів і зубних дуг в українських юнаків і дівчат допоможе провести коректне моделювання параметрів зубних дуг і створити більш точні протоколи лікування аномалій прикусу. Це дослідження також відкриє нові дані щодо поширеності та характеру аномалій серед української популяції, що дозволить підвищити ефективність ортодонтичного лікування та діагностики в цій групі населення.

Тому, дисертаційна робота Рябова Тимофія Валерійовича «Особливості зв'язків одонтометричних параметрів із цефалометричними показниками визначеними за методами Steiner та Tweed у осіб юнацького віку з ортогнатичним прикусом» є своєчасна та актуальна, оскільки спрямована на вирішення актуальної проблеми сучасної діагностики - встановлення особливостей кореляцій між телерентгенометричними показниками за методами Steiner або Tweed із комп'ютерно-томографічними розмірами зубів і зубних дуг в українських юнаків і дівчат із фізіологічним прикусом без і з урахуванням типу обличчя та розробці

регресійних моделей лінійних розмірів, необхідних для побудови коректної форми зубних дуг у залежності від телерентгенометричних і одонтометричних показників.

2. Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Дисертантом проведено інформаційно-патентний пошук, в роботі проаналізовано 215 джерел зарубіжної і української літератури (з яких 6 викладені кирилицею і 209 – латиницею) переважно за останнє десятиріччя, визначено пріоритет у дослідженні. Відтак у роботі коректно сформульована мета. Для реалізації поставленої мети були поставлені 7 завдань і адекватно підібрані сучасні та високотехнологічні методи дослідження та аналіз даних: комп'ютерно-томографічні – для встановлення лінійних розмірів зубів і характеристик зубних дуг; телерентгенометричні – для встановлення кутових і лінійних цефалометричних розмірів; кефалометричні – для визначення типу обличчя; математичної статистики – для встановлення особливостей кореляцій та побудови регресійних моделей.

Отже, науковий рівень дисертації за поставленими завданнями і використаними методиками досліджень є передовим та адекватним. Проведений аналіз даних є повним і виконаний на сучасному рівні. Отримані результати є достовірними і науково обґрунтованими. Статистична обробка результатів дослідження проведена в ліцензійному статистичному пакеті “Statistica 6,0” з використанням непараметричних методів оцінки.

За матеріалами дисертаційного дослідження опубліковано 13 наукових праць (серед яких 7 самостійних): 8 статей опубліковано в наукових фахових журналах України (серед яких 2 відносяться до міжнародної наукометричної бази Scopus, 1 – до бази Web of Science); 4 тез опубліковано в матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій; отримане свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір.

3. Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях.

Отримані результати дослідження доповнюють напрацювання інших авторів із обраної теми. Уперше встановлені особливості кореляцій лінійних і кутових телерентгенометричних показників за методами Steiner або Tweed із комп'ютерно-томографічними розмірами зубів верхньої й нижньої щелеп і лінійними розмірами зубних дуг в українських юнаків і дівчат із фізіологічним прикусом без і з урахуванням типу обличчя. Доведено, що при розподілі юнаків і дівчат на різні типи обличчя зростає сила та кількість достовірних і середньої сили недостовірних зв'язків. Порівняно з юнаками, у дівчат як без урахування типу обличчя, так і у представниць із широким і дуже широким типом обличчя встановлено майже в два рази більшу кількість достовірних і середньої сили недостовірних зв'язків.

Уперше встановлені виражені прояви статевого диморфізму кореляцій між телерентгенометричними показниками за методами Steiner або Tweed та розмірами зубів і зубних дуг як між юнаками та дівчатами без урахування типу обличчя, так і у осіб із широким типом обличчя. Доведено, що достовірні та середньої сили недостовірні зв'язки відрізняються як за силою й кількістю, так, в

деяких випадках, і за напрямком.

Уперше в українських юнаків і дівчат із фізіологічним прикусом без урахування типу обличчя, юнаків із широким типом обличчя та дівчат із широким і дуже широким типом обличчя розроблені та проведено аналіз достовірних регресійних моделей (із коефіцієнтом детермінації більшим 0,6) лінійних розмірів, необхідних для побудови коректної форми зубних дуг у залежності від телерентгенометричних показників за методами Steiner або Tweed і комп'ютерно-томографічними розмірами зубів.

На основі побудованих достовірних регресійних моделей створена комп'ютерна програма «Dent Tools» (авторське свідоцтво на твір № 137515), яка значно покращує діагностику, лікування та профілактику зубощелепних аномалій оскільки дозволяє визначити індивідуальні нормативні значення, які досить часто мають значні варіативні коливання, і дозволяє усунути явище гіпо- або гіпердіагностики при використанні стандартних середніх показників.

В роботі вирішено всі поставлені завдання, проведений скрупульозний і всебічний аналіз даних, на основі якого сформульовані повними і науково обґрунтовані висновки. По кожному із поставлених завдань опубліковані статті, в яких викладені основні положення, отримані результати і висновки дисертації.

4. Наукова обґрунтованість та відповідність темі дисертації отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дана дисертаційна робота виконана в рамках наукової тематики кафедри терапевтичної стоматології Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова «Клініко-лабораторне обґрунтування удосконалення методів діагностики, лікування, прогнозування та профілактики стоматологічних захворювань» (№ державної реєстрації: 0124U000174). У її виконанні автору належать результати особливостей кореляцій між телерентгенометричними, одонтометричними показниками та лінійними розмірами зубних дуг в юнаків і дівчат без та з урахуванням типу обличчя, а також регресійні моделі лінійних розмірів необхідних для побудови коректної форми зубних дуг у залежності від телерентгенометричних і одонтометричних показників.

Дисертаційне дослідження є науково обґрунтованим, оскільки під час його аналізу встановлено чітку відповідність усіх етапів наукового дослідження обраній проблематиці, послідовного, структурованого дизайну дослідження, який було послідовно впроваджено шляхом проведення різнопланових досліджень та викладено у відповідних розділах дисертації. Основні методи дослідження, який автор використав у роботі, базуються на аналізі великого масиву джерел літератури, включаючи провідні дослідження з обраної тематики в рецензованих фахових виданнях. Результати сформовані завдяки вивченню та аналізу великої кількості показників. Математично-статистичний аналіз отриманих даних проведений коректно та дозволяє використовувати результати дослідження у подальшому обговоренні. Висновки та наукові положення засновані на опрацьованих автором даних власного дослідження з проведенням відповідного статистичного аналізу, що підтверджує їх достовірність, є логічним підсумком

отриманих результатів досліджень. Всі результати є статистично значимими. Висновки повністю відповідають отриманим результатам і поставленим у роботі завданням, чітко відображають її зміст і свідчать про досягнення наукової мети. Вважаю, що отримані дисертантом результати, наукові положення та висновки є значущими і науково обґрунтованими.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

На основі ознайомлення з матеріалами роботи Рябова Тимофія Валерійовича можна засвідчити високий рівень виконання дисертаційного дослідження, реалізованого в результаті системного та ретельно продуманого науково-методичного підходу до виконання поставлених наукових завдань. Дисертант продемонстрував ґрунтовне володіння методологією дослідження та засвідчив високий рівень науково-методичної підготовки у реалізації поставлених завдань, самостійно обґрунтував актуальність теми, визначив мету і завдання роботи, здійснив інформаційно-патентний пошук та провів систематичний літературний огляд, а також розробив фундаментальний план дослідження, що характеризує здобувача як самостійного сформованого дослідника. Первинну обробку даних, статистичний аналіз результатів, написання основних розділів дисертації, формулювання висновків і практичних рекомендацій також виконано особисто дисертантом. Усі наукові публікації, підготовлені в межах дисертаційної теми виконані у тісній співпраці науковим керівником, з колегами і містять вагомий авторський внесок.

Представлене дисертаційне дослідження є документальним оформленням проведеної роботи, написане на високому науковому рівні і доводить отримання кваліфікації, необхідної для сучасного дослідника. Таким чином, варто відмітити високий рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

6. Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Встановлені особливості кореляцій лінійних і кутових телерентгенометричних показників за методами Steiner або Tweed із комп'ютерно-томографічними розмірами зубів верхньої й нижньої щелеп і лінійними розмірами зубних дуг в українських юнаків і дівчат із фізіологічним прикусом без і з урахуванням типу обличчя.

На основі побудованих достовірних регресійних моделей створена комп'ютерна програма «Dent Tools» (авторське свідоцтво на твір № 137515), яка значно покращує діагностику, лікування та профілактику зубощелепних аномалій оскільки дозволяє визначити індивідуальні нормативні значення, які досить часто мають значні варіативні коливання, і дозволяє усунути явище гіпо- або гіпердіагностики при використанні стандартних середніх показників.

Результати проведених досліджень використовуються в лекційних курсах та практичних заняттях на кафедрах: терапевтичної стоматології, стоматології дитячого віку та ортопедичної стоматології Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова; ортопедичної стоматології Тернопільського

національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського; а також в практичній роботі лікарів лікарів-стоматологів Вінницької міської клінічної стоматологічної поліклініки та КУ «Полтавський обласний центр стоматології – стоматологічна клінічна поліклініка».

7. Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці.

Результати дисертаційного дослідження рекомендується надалі впроваджувати у навчально-методичну та наукову роботу кафедр стоматологічного профілю закладів вищої освіти, а також в практичну діяльність приватних та державних стоматологічних закладів.

8. Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

За результатами перевірки дисертаційної роботи та наукових публікацій програмою «Strike Plagiarism.com» встановлено, що текст є оригінальним, не виявлено плагіату, само плагіату, фабрикування, фальсифікування даних чи будь яких інших порушень принципів академічної доброчесності. Оригінальність тексту дисертаційної роботи склала 96,43%. Наявні співпадиння відповідають власним публікаціям, загальноживаними термінам і фразам, всі цитовані фрази містять посилання на відповідні першоджерела. Подані до захисту наукові досягнення є власним напрацюванням аспіранта.

9. Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Зважаючи на сказане, слід відзначити, що дисертаційна робота Рябова Тимофія Валерійовича на тему: «Особливості зв'язків одонтометричних параметрів із цефалометричними показниками визначеними за методами Steiner та Tweed у осіб юнацького віку з ортогнатичним прикусом», на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія», є готовою та самостійною кваліфікаційною науковою працею, яка містить нові науково обґрунтовані результати, що дозволяють розв'язати актуальну задачу сучасної стоматології - встановлення в українських юнаків і дівчат із фізіологічним прикусом без та з урахуванням типу обличчя особливостей кореляцій між телерентгенометричними показниками за методами Steiner або Tweed із комп'ютерно-томографічними розмірами зубів і зубних дуг, статевих розбіжностей зв'язків та розробці регресійних моделей індивідуальних лінійних розмірів, необхідних для побудови коректної форми зубних дуг у залежності від телерентгенометричних і одонтометричних показників. За своєю своєчасністю, методологічним підходом до вирішення поставлених задач, науковою новизною та практичним значенням одержаних результатів є роботою, яка виконана на високому науково-методичному рівні. Отримані дані мають переконливе значення для новітньої стоматології та підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень.

Вона у повній мірі відповідає вимогам до дисертації доктора філософії, які зазначені у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 зі змінами, внесеними згідно

з Постановою КМ від 21 березня 2022 р. № 341, від 19 травня 2023 р. № 502 та від 03 травня 2024 р. № 507 та оформлена відповідно до наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія».

Рецензент:

декан стоматологічного факультету

ВНМУ ім. М. І. Пирогова

д. мед. н., професор ЗВО

Сергій ПОЛЩУК